

ព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា
ជាតិ សាសនា ព្រះមហាក្សត្រ

ក្រសួងកសិកម្ម រុក្ខាប្រមាញ់ និងនេសាទ

បទដ្ឋានអនុវត្តបច្ចេកវិទ្យា

ការគ្របគ្រងចំការស្វាយចន្ទី

រៀបចំដោយ នាយកដ្ឋានផ្សព្វផ្សាយកសិកម្ម

សហការជាមួយ សាកលវិទ្យាល័យកូម៉ង់ដូកសិកម្ម

ឧបត្ថម្ភដោយ គំរោងការផ្សព្វផ្សាយកសិកម្ម កម្ពុជា-អូស្ត្រាលី

រៀបរៀងដោយ លោក ឃុន រៀង
លោក ស៊ីម បញ្ញាសុទ្ធី
សាកលវិទ្យាល័យភូមិន្ទកសិកម្ម
ទូរស័ព្ទ: ០១២៩១៨៧៨៤/០១២ ៨៣០៣១២
អ៊ីម៉ែល: pagnasoley@yahoo.com
eang_467@hotmail.com

កាលបរិច្ឆេទ: ខែ សីហា ២០០៦

© រក្សាសិទ្ធិគ្រប់យ៉ាង: គ្រប់បទដ្ឋានអនុវត្តបច្ចេកវិទ្យា (បអប) ទាំងអស់រួមទាំងឯកសារនេះ ជាកម្មសិទ្ធិរបស់ក្រសួងកសិកម្ម រុក្ខាប្រមាញ់ និងនេសាទ ហើយសំរេចផ្តល់អោយនាយកដ្ឋានផ្សព្វផ្សាយកសិកម្ម ធ្វើជាម្ចាស់កម្មសិទ្ធិ ។ រាល់សំណើសុំផលិតបន្ថែម ត្រូវសុំការអនុញ្ញាតសិទ្ធិជាមុន ពីនាយកដ្ឋានផ្សព្វផ្សាយកសិកម្ម ។

បុព្វកថា

ក្រសួងកសិកម្ម រុក្ខាប្រមាញ់ និងនេសាទក្រោមកិច្ចសហការគាំទ្រពីភ្នាក់ងារអូស្ត្រាលីសំរាប់ការអភិវឌ្ឍន៍ អន្តរជាតិ (AusAID) តាមរយៈគម្រោងការផ្សព្វផ្សាយកសិកម្ម កម្ពុជា-អូស្ត្រាលី ជំហានទី២ (២០០១-២០០៦) ដែលមាន គោលដៅពង្រឹងស្ថាប័ន និងប្រព័ន្ធផ្សព្វផ្សាយកសិកម្មនៅកម្ពុជា បានខិតខំយ៉ាងពេញទំហឹងដើម្បីធ្វើការពង្រឹង សមត្ថភាព មន្ត្រីផ្សព្វផ្សាយកសិកម្មការរៀបចំកសាងផែនការផ្សព្វផ្សាយកសិកម្មស្របតាមគោលនយោបាយវិមជ្ឈការនិងវិសហមជ្ឈការ របស់រាជរដ្ឋាភិបាល តាមរយៈការវិភាគប្រព័ន្ធក្រុមត្រ-បរិស្ថានថ្នាក់ឃុំ សង្កាត់ និងបានចងក្រងជា បទដ្ឋានអនុវត្តបច្ចេក វិទ្យានេះឡើង ។

បទដ្ឋានអនុវត្តបច្ចេកវិទ្យានេះ បានចងក្រងដោយអ្នកជំនាញឯកទេស (Subject Matter Specialist) នឹងត្រូវបាន ឆ្លងការពិនិត្យពិគ្រោះយោបល់ និងឯកភាពយល់ព្រមពីគណៈកម្មការបច្ចេកទេសដែលមានសមាសភាពមកពីនាយកដ្ឋាន ជំនាញនានា នៃក្រសួងកសិកម្ម រុក្ខាប្រមាញ់ និង នេសាទ និងអ្នកពាក់ព័ន្ធផ្សេងៗទៀត ។ ឯកសារដ៏មានសារៈ សំខាន់នេះ គឺជាឯកសារគោលដែលពិពណ៌នាអំពី ព័ត៌មាន បច្ចេកទេស វិធីសាស្ត្រ នីតិវិធី និងផែនការថវិកាចំណាយសម្រាប់ជួបដល់ មន្ត្រីកសិកម្មស្រុក និងភ្នាក់ងារប្រតិបត្តិនៅមូលដ្ឋាននានាយកទៅប្រើប្រាស់ក្នុងការបណ្តុះបណ្តាល និងផ្សព្វផ្សាយបច្ចេក ទេសថ្មីៗ ក្នុងបំណងផ្ទេរចំណេះដឹង ព័ត៌មាន និងបច្ចេកវិទ្យាកសិកម្មតាមគ្រប់រូបភាពឱ្យបានជ្រួតជ្រាបដល់ ប្រជាកសិករ និង ផលិតករដែលរស់នៅក្នុងតំបន់មានសក្តានុពលភាពស្របតាមលក្ខខណ្ឌភូមិសាស្ត្រ សេដ្ឋកិច្ចសង្គម និងតម្រូវការចាំបាច់ជាក់ លាក់នៅមូលដ្ឋាន ។

ដូច្នេះបទដ្ឋានអនុវត្តបច្ចេកវិទ្យានេះ មានសារៈប្រយោជន៍ជារួមសម្រាប់មន្ត្រីកសិកម្មខេត្ត-ក្រុង យកទៅប្រើប្រាស់ ក្នុងការចូលរួមដោះស្រាយបញ្ហាចំពោះមុខ ដែលប្រជាកសិករយើងកំពុងប្រឈមមុខនៅក្នុងការធ្វើផលិតកម្មកសិកម្ម ពិពិធកម្ម កសិកម្ម ដើម្បីធានាសន្តិសុខស្បៀង និងបង្កើនប្រាក់ចំណូលគ្រួសារ ជាពិសេសរួមចំណែកកាត់បន្ថយភាពក្រីក្រ ស្រប តាមយុទ្ធសាស្ត្រចតុកោណរបស់រាជរដ្ឋាភិបាល ។

ក្រសួងកសិកម្ម រុក្ខាប្រមាញ់ និងនេសាទ គាំទ្រនូវឯកសារបទដ្ឋានអនុវត្តបច្ចេកវិទ្យានេះ ដែលជាឯកសារ គោលសម្រាប់មន្ត្រីកសិកម្មស្រុក ខេត្ត-ក្រុង អង្គការក្រៅរដ្ឋាភិបាល ភ្នាក់ងារប្រតិបត្តិនានានៅមូលដ្ឋាន និងអ្នកពាក់ព័ន្ធ ទាំងអស់យកទៅអនុវត្តក្នុងការផ្តល់បច្ចេកវិទ្យាដល់ប្រជាកសិករនៅជនបទឱ្យទូលំទូលាយ និង ទទួលបានផ្លែផ្កាល្អប្រសើរ ប្រកប ដោយកិត្តិសង្ឃឹម ។

រដ្ឋមន្ត្រី

អារម្ភកថា

ពាក្យពេញនៃ **បអប** គឺ (បទដ្ឋានអនុវត្តបច្ចេកវិទ្យា) ។ បអប ពន្យល់ពីរបៀបអនុវត្តបច្ចេកវិទ្យាដើម្បីជួយដោះស្រាយបញ្ហាផ្នែកកសិកម្មរបស់កសិករ ។ បអប ផ្តុំនូវព័ត៌មានបទដ្ឋាន និងសំភារៈសម្រាប់ឱ្យមន្ត្រីផ្សព្វផ្សាយផ្ទេរបច្ចេកវិទ្យានេះទៅកសិករ ។ គោលគំនិតនៃបអប គឺដើម្បីផ្សព្វផ្សាយដល់ឃុំ ស្រុកនិងខេត្តនៅទូទាំងព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា ។ បអប ត្រូវបានគេសរសេរសម្រាប់អោយមន្ត្រីផ្សព្វផ្សាយ អង្គការក្រៅរដ្ឋាភិបាលនិង ផ្នែកផ្សេងៗ ទៀតដែលបំរើការនៅក្នុងវិស័យអភិវឌ្ឍន៍ កសិកម្មនៅតាមមូលដ្ឋានប្រើប្រាស់ ។ បអប មានលក្ខណៈដូចខាងក្រោមនេះ ៖

- អាចបត់បែនបាន-បអប អាចយកទៅអនុវត្តបាននៅគ្រប់ទីកន្លែងក្នុងព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា
- សាមញ្ញ-បអប អាចប្រើប្រាស់បានដោយគ្រប់ផ្នែកដែលបំរើការនៅតាមមូលដ្ឋាន
- ងាយយល់-ងាយស្រួលក្នុងការផ្តល់នូវព័ត៌មានសំខាន់ៗ

បអប ត្រូវបានកំណត់អាទិភាពដោយផ្អែកទៅតាមបញ្ហាផ្នែកកសិកម្មសំខាន់ៗរបស់កសិករតាមរយៈ ប្រភពជាច្រើនដូចជា ប្រព័ន្ធគ្រប់គ្រងព័ត៌មានរបស់នាយកដ្ឋានផ្សព្វផ្សាយកសិកម្ម (FSMIS) ដែលផ្តុំនូវព័ត៌មាន សំខាន់ៗរបស់កសិករ ។ បញ្ហាផ្នែកកសិកម្មរបស់កសិករ ត្រូវបានគេវិភាគតាមរយៈការវិភាគប្រព័ន្ធ កេរ្ត៍-បរិស្ថានថ្នាក់ឃុំ (AEA) នៅទូទាំងព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា ។ បអប មាននៅតាមស្ថាប័ន នានាដូចខាងក្រោម៖

• វិទ្យាស្ថានស្រាវជ្រាវជាតិ	• កម្មវិធីផ្សព្វផ្សាយ
• ក្រុមកសិករ	• ម្ចាស់ជំនួយ
• អង្គការក្រៅរដ្ឋាភិបាល	• ផ្នែកឯកជន
• ទីភ្នាក់ងារស្រាវជ្រាវអន្តរជាតិ	

បអប ត្រូវបានគ្រប់គ្រងដោយនាយកដ្ឋានផ្សព្វផ្សាយកសិកម្មនៃក្រសួងកសិកម្ម រុក្ខាប្រមាញ់និងនេសាទ ។ បអប ត្រូវបានសរសេរដោយអ្នកឯកទេសដែលមានបទពិសោធន៍នៅក្នុងព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា ។ ដូច្នេះ បអប ផ្តុំនូវបទពិសោធន៍ល្អៗសម្រាប់អនុវត្តបច្ចេកវិទ្យា ។ បអប ត្រូវបានឆ្លងកាត់ការត្រួតពិនិត្យរបស់ក្រុម ការងារ បអប បន្ទាប់មកអនុម័តនិងអនុញ្ញាតដោយក្រសួងកសិកម្ម រុក្ខាប្រមាញ់និង នេសាទសម្រាប់ប្រើប្រាស់ នៅតាមមូលដ្ឋាន ។

ការគ្រប់គ្រងចំការស្វាយចន្ទី

១	សេចក្តីផ្តើម	១
២	គោលការណ៍បច្ចេកទេស	២
២.១	សក្តានុពលរបស់ដំណាំស្វាយចន្ទី	២
២.២	សក្តានុពលនៃស្រូវប្រដាប់ដំណាំស្វាយចន្ទី	៤
១.១.១	បំណាក់កាលបុរេបូក	៤
១.១.២	បំណាក់កាលរីកលូតលាស់	៤
១.១.៣	បំណាក់កាលចេញផ្កា	៥
១.១.៤	បំណាក់កាលទេញផ្លែ និងផ្លែ	៥
១.១.៥	ការកែច្នៃផ្លែ	៥
២.៣	ប្រភេទដុល	៦
២.៤	ការប្រើប្រាស់ដំណាំដុំ	៧
១.៤.១	ចន្លោះដុំ និង ដើម	៧
១.៤.២	បំណាក់ចន្លោះដុំ ឬ ចន្លោះប្តូរ (Intercropping)	៧
១.៤.៣	ការដាំដំណាំដុំ (Cover Cropping)	៨
២.៥	បច្ចេកទេសដាំដុំដំណាំស្វាយចន្ទី	៨
១.៥.១	ការរៀបចំដំណាំស្វាយចន្ទី	៨
១.៥.២	ការរៀបចំដី	៩
១.៥.៣	ការដាំដុំ	៩
១.៥.៤	ការដាំដុំ	១០
១.៥.៥	ការដាំដុំដំណាំដុំ និងដាំដុំ	១៣
១.៥.៦	ការកាត់ដុំស្វាយចន្ទី (ចំពោះដើមដាំដោយគ្រាប់ គ្រឿង និង សោក)	១៣
២.៦	ការកែច្នៃដី និងដី	១៦
២.៧	ការការពារគុណភាពដី	១៨
១.៧.១	បរិស្ថាន	១៩
១.៧.២	សក្តានុពលដី	១៧
១.៧.៣	ស្រោចដី	១១
១.៧.៤	ការការពារដី	១១
២.៨	ការប្រើប្រាស់ទឹក	២១
១.៨.១	ប៊ែកប៊ែក	១១
១.៨.២	ប៊ែកប៊ែក	១១
២.៩	ការប្រមូលផល និងការកែច្នៃស្វាយចន្ទី	២៦
១.៩.១	ការប្រមូលផល	១៣
១.៩.២	ចេតុកទេសចរណ៍ច្រកស្វាយចន្ទី	១៣
២.១០	ការស្តុកផលិតផលស្វាយចន្ទី	២៨
២.១១	បច្ចេកទេសនៃការបកស្រាយ ការដាំដុំ និង ការស្តុកស្វាយចន្ទីស្រទាប់	៦០

២. ១២ ការកែតម្លៃ.....				៧៧
២. ១៧ ការពង្រឹងភារកិច្ចស្រាវជ្រាវ.....				៧៨
ការពង្រឹងស្ថិតិស្រាវជ្រាវលើបច្ចេកវិទ្យាស្រាវជ្រាវ.....	ផ្នែក១	បញ្ជីបញ្ជី	ត្រូវ	បទដ្ឋាន
ការបង្កើនភារកិច្ចស្រាវជ្រាវលើបច្ចេកវិទ្យាស្រាវជ្រាវ.....	ផ្នែក១	បញ្ជីបញ្ជី	ត្រូវ	បទដ្ឋាន
បច្ចេកវិទ្យាស្រាវជ្រាវលើបច្ចេកវិទ្យាស្រាវជ្រាវ.....	ផ្នែក១	បញ្ជីបញ្ជី	ត្រូវ	បទដ្ឋាន
២. ១៨ សេចក្តី.....				៧៩
ការពង្រឹងស្ថិតិស្រាវជ្រាវលើបច្ចេកវិទ្យាស្រាវជ្រាវ.....	ផ្នែក១	បញ្ជីបញ្ជី	ត្រូវ	បទដ្ឋាន
ការពង្រឹងស្ថិតិស្រាវជ្រាវលើបច្ចេកវិទ្យាស្រាវជ្រាវ.....	ផ្នែក១	បញ្ជីបញ្ជី	ត្រូវ	បទដ្ឋាន
ការពង្រឹងស្ថិតិស្រាវជ្រាវលើបច្ចេកវិទ្យាស្រាវជ្រាវ.....				៨៩
៣. ការកែលម្អគំរូបទដ្ឋានស្រាវជ្រាវ(ការកែលម្អ និង បំពេញ).....				៣៩
៣. ១ ការកែលម្អគំរូបទដ្ឋានស្រាវជ្រាវ.....				៧៩
៣. ២ ការកែលម្អគំរូបទដ្ឋានស្រាវជ្រាវ.....				៨០
៣. ៣ ការកែលម្អគំរូបទដ្ឋានស្រាវជ្រាវ និង ការកែលម្អគំរូ.....				៨០
៣. ៤ ការកែលម្អ.....				៨០
៣. ៥ ការកែលម្អគំរូបទដ្ឋានស្រាវជ្រាវ.....				៨០
៣. ៦ ការកែលម្អគំរូបទដ្ឋានស្រាវជ្រាវ និង ការកែលម្អគំរូបទដ្ឋានស្រាវជ្រាវ.....				៨១
៣. ៧ សេចក្តីណែនាំស្រាវជ្រាវ និង ការកែលម្អ.....				៨២

ដំណាំស្វាយចន្ទី

១ សេចក្តីផ្តើម

សេចក្តីសង្ខេប

បញ្ហា

- កសិករដែលដាំស្វាយចន្ទីពុំមានបច្ចេកទេសគ្រប់គ្រាន់ក្នុងការគ្រប់គ្រងចំការ
- កសិករទទួលបានទិន្នផលស្វាយចន្ទីទាប
- ពុំមានឯកសារបច្ចេកទេសអនុវត្តស្វាយចន្ទីសម្រាប់ការអនុវត្តន៍

គោលដៅ បង្កើនទិន្នផល និង ប្រាក់ចំណូលប្រជាជនដែលដាំស្វាយចន្ទី

វិធីសាស្ត្រ

- កែលម្អក្នុងការគ្រប់គ្រងចំការ(ចន្លោះដើម, តាក់តែងមែក និង ការគ្រប់គ្រងសំណើម)
- ចេះពង្រីកពូជ និង ការជ្រើសរើសពូជតាមរយៈសង្កេត និង តាមដាន
- ការគ្រប់គ្រងកត្តាចង្រៃ (សត្វល្អិត, ជំងឺ និង លក្ខណៈអាកាសធាតុ)

ស្វាយចន្ទីមានឈ្មោះវិទ្យាសាស្ត្រ *Anacardium occidentale* L. ស្ថិតនៅក្នុងគ្រួសារ *Anacardiaceae* ឈ្មោះជាភាសាអង់គ្លេស Cashew ។

ប្រទេសកម្ពុជា គឺជាប្រទេសមួយ ដែលមានសក្តានុពលយ៉ាងខ្លាំងក្នុងការធ្វើផលិតកម្មគ្រាប់ស្វាយចន្ទី ម្យ៉ាងទៀតដំណាំស្វាយចន្ទីគឺជាដំណាំផ្តល់អត្ថប្រយោជន៍ដ៏ច្រើន ។ ក្រៅពីសាច់គ្រាប់ដែលគេបានយកទៅបកសំបកហើយលីងសម្រាប់ក្លែមធ្វើម្ហូបអាហារផ្សេងៗនោះ ផ្លែវាគេអាចយកទៅកែច្នៃធ្វើជាអាហារបានច្រើនថែមទៀតផង ដូចជា ទឹកផ្លែឈើ ដំណាប់ ទឹកខ្លះ និងទទួលបានផ្ទាល់តែម្តងក៏បាន ។

ដំណាំស្វាយចន្ទីជាដំណាំងាយស្រួលក្នុងការដាំដុះ សមស្របទៅនឹងកសិករកម្ពុជាយើង ដែលអាចធ្វើការដាំដុះតាមលក្ខណៈធម្មតា ក៏អាចដុះបានល្អដែរ ។ គេអាចធ្វើការដាំដុះពីដើមរដូវដល់ចុងរដូវប្រាំង ដោយមិនចាំបាច់ស្រោចទឹកក៏អាចរស់បានដែរ ម្យ៉ាងទៀតគុណសម្បត្តិដ៏ល្អប្រសើរនោះគឺអាចដាំនៅលើដីគ្រប់ប្រភេទ លើកលែងតែដីលិចទឹកប៉ុណ្ណោះ ។

តំបន់សំខាន់ដែលផលិតស្វាយចន្ទី និង ដាំដុះស្វាយចន្ទីនៅក្នុងកម្ពុជា គឺស្ថិតនៅតាមបណ្តាខេត្តមួយចំនួនដូចខាងក្រោមនេះសុទ្ធតែមានផ្ទៃដីធំៗដូចជា ៖

- ខេត្តកំពង់ចាម ជាខេត្តដែលដាំច្រើនជាងគេ (ជាពិសេសតំបន់ ស្រុកមេមត់ និង ស្រុកចំការលើ) ។
- ខេត្តរតនៈគិរី
- ខេត្តកំពង់ធំ(ជាពិសេសតំបន់សន្ទុក)
- ខេត្តកំពត, ខេត្តកោះកុង និងខេត្តកំពង់ស្ពឺ ខេត្តទាំងនេះផ្ទៃដីដាំដុះមានទំហំខុសៗគ្នា ហើយមានការដាំដុះកើនឡើងដែរ ។
- ខេត្តមណ្ឌលគិរី, ខេត្តសៀមរាប និង ខេត្តក្រចេះ កំពុងតែបន្ថែមការដាំដុះ ។